

HDY-001-014103 Seat No. _____

M. A. (Sem. I) (CBCS) Examination

November / December – 2017

Sanskrit : Paper-03

(Darshan)

(Old Course)

ईश्वरकृष्णरचिता – सांख्यकारिका ।

अन्नंभट्टविरचित – तर्कसंग्रहः ।

केशवमिश्रविरचिता – तर्कभाषा ।

Faculty Code : 001

Subject Code : 014103

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

१ नीचेनामांथी कोठपण बेनो आवश्यक विवरण सह अनुवाद करो : १४

1 Translate with necessary notes any **two** of the following : 14

- (१) दृष्टवदानुश्राविकः स ह्यविशुद्धिक्षयातिशययुक्तः ।
तद्विपरीतः श्रेयान् व्यक्ताव्यक्तज्ञविज्ञानात् ॥
- (२) सङ्घातपरार्थत्वात् त्रिगुणादिविपर्ययादधिष्ठानात् ।
पुरुषोऽस्ति भोक्तृभावात् कैवल्यार्थं प्रवृत्तेश्च ॥
- (३) सान्तःकरणा बुद्धिः सर्वं विषयमवगाहते यस्मात् ।
तस्मात् त्रिविधं करणं द्वारि द्वाराणि शेषाणि ॥
- (४) रङ्गस्य दर्शयित्वा निवर्तते नर्तकी यथा नृत्यात् ।
पुरुषस्य तथाऽत्मानं प्रकाशय विनिवर्तते प्रकृतिः ॥

२ नीचेनामांथी कोठपण बे स्पष्ट रीते समझवो : १४

2 Explain clearly any **two** of the following : 14

- (१) ज्ञानाधिकरणमात्मा । स द्विविधः – जीवात्मा परमात्मा चेति ।
- (२) कारणत्रिविधम् – समवायसमवायिनिमित्तभेदात् ।
- (३) द्विविधः सम्बन्धः । संयोगः समवायश्चेति ।
- (४) तानि पञ्चरूपाणि तु पक्षधर्मत्वं, सपक्षे सत्त्वं, विपक्षा-
द्व्यावृत्तिरबाधितविषयत्वमसत्प्रतिपक्षत्वं चेति ।

- ૩ સાંખ્યકારિકાને અનુસરી સત્કાર્યવાદ સમજાવો. ૧૪
- ૩ Explain 'સત્કાર્યવાદ:' according to 'સાંખ્યકારિકા'. 14
- અથવા / OR**
- ૩ સાંખ્યકારિકામાં નિરૂપિત પ્રકૃતિ વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો. ૧૪
- ૩ Write a detailed note on 'પ્રકૃતિ' described in સાંખ્યાકારિકા. 14
- ૪ તર્કસંગ્રહને અનુસરી નવદ્રવ્યો વિશે નોંધ લખો. ૧૪
- 4 Write a note on 'નવદ્રવ્યાણિ' according to તર્કસંગ્રહ:. 14
- અથવા / OR**
- ૪ હેત્વાભાસની વ્યાખ્યા આપી, તર્કભાષાને અનુસરી કોઈપણ બે હેત્વાભાસની ચર્ચા કરો. ૧૪
- 4 Explain the meaning of હેત્વાભાસ and discuss any two હેત્વાભાસs according to તર્કભાષા. 14
- ૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો : ૧૪
- 5 Write short notes on any **two** of the following : 14
- (૧) સાંખ્યે ગુણવિચાર: ।
- (૨) સાંખ્યે પ્રમાણવિચાર: ।
- (૩) તર્કસંગ્રહે લિઙ્ગત્રિવિધમ્ ।
- (૪) તર્કભાષામાં નિરૂપિત અભાવ.
- (4) અભાવ: described in તર્કભાષા.